

2017-09-12

Motverka den svenska mjölkkrisen, svar på motion (C)

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Kommunledningsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. Motionens första förslag om att inrätta ett lokalt lantbruksråd avslås.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att öka sina insatser inom det landsbygdsstrategiska uppdraget för att skapa förutsättningar för olika aktörer inom lantbruksnäringen och dess organisationer att mötas.
3. Motionens andra förslag om att enbart handla svenska mjölkprodukter besvaras med hänvisning till att alla mjölkprodukter som upphandlas av Linköpings kommun redan idag produceras i Linköping eller Jönköping. Vidare tillåter inte Lagen om offentlig upphandling (LOU) att formellt ställa upp det kravet.
4. Motionens tredje förslag om regelförenklingsarbete avslås med motiveringen att det i huvudsak är nationella lagar, föreskrifter och rekommendationer som styr regelverket som omgärdar lantbruket.

Ärende

Muharrem Demirok (C) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige om den svenska mjölkkrisen. Lokala konsekvenser av krisen beskrivs i form av minskade arbetstillfällen, förändrad landskapsbild med igenväxande landskap och färre svenska produkter, till förmån för produktion som inte följer svensk djurskyddsstandard, med t ex högre halter av bl a antibiotika.

Motionen innehåller tre förslag för att underlätta för de lokala mjölkbönderna:

1. Det bildas ett lokalt lantbruksråd för att hitta lokala lösningar på mjölkkrisen. Rådet bör bestå av representanter från kommun, producenter och övrig lantbruksnäring.
2. Linköpings kommun sätter som mål att mejeriprodukter inom den egna verksamheten uteslutande ska vara svenska.
3. Kommunen påbörjar ett regelförenklingsarbete med syfte att sänka både kostnaden och arbetsbördan för Linköpings lantbrukare.

Kommunledningsförvaltningen föreslår att motionens första förslag avslås med hänvisning till att man delar uppfattningen att det är viktigt att ha en dialog med de gröna näringarna om hur lokal produktion kan stärkas och utvecklas. Förvaltningen ser emellertid inte att ett permanent, lokalt lantbruksråd är det forum som bäst svarar upp mot detta behov, då ”mjölkkrisen” till stor del orsakas av globala faktorer. Dessutom får sådana råd en otydlig roll och ett otydligt mandat gentemot kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Istället föreslås kommunstyrelsen få i uppdrag att öka sina insatser inom det landsbygdsstrategiska uppdraget för att skapa förutsättningar för olika aktörer inom lantbruksnäringen och dess organisationer att mötas.

Avseende motionens andra förslag föreslår kommunledningsförvaltningen att motionen besvaras med hänvisning till att alla mjölkprodukter som upphandlas av Linköpings kommun, redan idag produceras i Linköping eller Jönköping. Vidare tillåter inte Lagen om offentlig upphandling (LOU) att formellt ställa det kravet.

Då det gäller motionens tredje förslag om regelförenklingsarbete föreslår kommunledningsförvaltningen att den avslås med motiveringen att det i huvudsak är nationella lagar, föreskrifter och rekommendationer som styr regelverket som omgärdar lantbruket. Kommunen bedriver, oaktat motionens förslag, ett arbete med att utveckla en god service i kommunens myndighetsutövning och göra det enklare för företag att uppfylla regelverkets krav.

Bakgrund

Muharrem Demirok (C) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige om den svenska mjölkkrisen. Avseende motionens första förslag om att det ska bildas ett lokalt lantbruksråd för att hitta lokala lösningar på mjölkkrisen och att rådet bör bestå av representanter från kommun, producenter och övrig lantbruksnäring resonerar kommunledningsförvaltningen enligt följande:

Kommunledningsförvaltningen konstaterar att det generellt låga mjölkpriset på världsmarknaden har slagit hårt mot bönder över hela världen, inte minst i Europa. I Sverige fanns det 8 500 företag med mjölkkor 2005. 2016 var antalet strax under 3 900 företag (Källa: Jordbruksverket). På lång sikt hotas den svenska mjölkproduktionen. Men utvecklingen i Sverige är inte resultatet av bara *en* mjölkkris utan *två*: en akut marknadskris och en långsiktig kostnadskris.

Den akuta marknadskrisen har skapats av ökat utbud och minskad efterfrågan. Det stora utbudet av mjölk beror bland annat på att EU våren 2015 avskaffade

sina mjölkkvoter för EU-länderna, vilka nu har rätt att producera hur mycket de vill. Samtidigt har efterfrågan på världsmarknaden minskat.

Efter en ovanligt lång tid av låga mjölkpriser vände det i höstas och mjölkpriserna började gå upp. Även om mjölkpriserna sedan har gått ner något bedömer Arla att det inte innebär en ny akut mjölkkras (Arlas hemsida).

Den långsiktiga kostnadskrisen beror på flera saker. Bland annat på att teknikutvecklingen har gjort gårdarna större och mer effektiva. Mindre lönsamma gårdar slås ut eller blir uppköpta. I Sverige är dessutom kraven på djurhållning, kvalitet, livsmedelssäkerhet och miljö höga. Det ger höga svenska mervärden, men också höga kostnader, omfattande regelverk och många myndighetskontroller.

Kommunens jordbruk, inte minst mjölkproduktion, är en viktig del av sysselsättningen i de gröna näringslivet. Linköping är Sveriges 5:e kotätaste kommun (Källa: Jordbruksverket). Kommunledningsförvaltningen delar uppfattningen att det är viktigt att ha en dialog med de gröna näringarna om hur lokal produktion kan stärkas och utvecklas. Förvaltningen ser emellertid inte att bildandet av ett permanent, lokalt lantbruksråd är det forum som bäst svarar upp mot detta behov, då ”mjölkkrasen” till stor del orsakas av globala faktorer. Dessutom får sådana råd en otydlig roll och ett otydligt mandat gentemot kommunstyrelsen och kommunfullmäktige, dvs det blir otydligt var och hur ska frågor som väcks i rådet ska tas om hand.

Linköpings kommun kan istället göra andra insatser för att stötta mjölkproduktionen. Idag ger kommunen sitt stöd åt projektet ”Naturbetskött”. Det är ett sätt att stötta mjölkproduktionen, då en del av naturbetsköttets djur kommer från denna. Linköpings kommun kan också bidra till folkbildningen genom att lyfta fram hur viktigt mjölkkor och mjölkproduktion är för att upprätthålla artrika naturbetesmarker, men också för att bevara flikiga små fält i kommunens skogs- och mellanbygd, där spannmåls- och annan humangrödeodling inte är möjlig. Vidare kan Linköpings kommun, på samma sätt som man informerar om hur viktigt det är att minska den totala köttkonsumtionen för klimatets skull, också beskriva hur viktig den hållbara, svenska mjölk- och köttproduktionen är internationellt sett.

Vidare behöver kommunen ha beredskap, inom uppdragen för landsbygds- och näringslivsutveckling, för att kontinuerligt kunna ta nya initiativ för att möta lantbruksnäringens olika aktörer och diskutera aktuella frågor inom de gröna näringarna genom nya former och forum för möten. Här är även kommunala representanter för myndighetsutövning som bygglovskontoret, miljökontoret, och plankontoret viktiga aktörer. Möten med olika intressegrupper inom de gröna näringarna har skett genom möten på Vreta kluster. Sådana insatser kan utvecklas på flera sätt.

Förvaltningen föreslår med stöd av ovan, att det första förslaget avslås. Istället föreslås att kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att öka sin beredskap, inom uppdragen för landsbygds- och näringslivsutveckling, för att kontinuerligt kunna ta nya initiativ för att möta lantbruksnäringens olika aktörer och diskutera aktuella frågor inom de gröna näringarna, genom nya former och forum för möten.

Avseende motionens andra förslag om att Linköpings kommun sätter som mål att mejeriprodukter inom den egna verksamheten uteslutande ska vara svenska resonerar kommunledningsförvaltningen enligt följande:

I kommunens kost- och måltidspolicy framgår det att nationella lagar, föreskrifter och rekommendationer styr den mat som tillagas och serveras i Linköpings kommun. Här kan nämnas livsmedelslagstiftningen, livsmedelsverkets rekommendationer och arbetsmiljölagstiftningen.”

Lagen om offentlig upphandling (LOU) innebär att det inte går att ställa krav på att mjölken uteslutande ska vara svensk eller närproducerad. Men kommunen kan ställa relativt långtgående krav vid upphandlingen exempelvis vad gäller att man följer svensk lagstiftning.

I kommunens kost- och måltidspolicy står det att kommunen ska ha inriktningen att välja livsmedel som är ekologiskt och etiskt producerade, inte bidrar till utarmning av arter och som präglas av en god djurhållning, som stämmer överens med svensk lagstiftning. Det finns också en långsiktig målsättning; att öka andelen lokalt producerade livsmedel från mindre och medelstora företag, att råvaror, livsmedel och mat ska distribueras på ett sätt som tar hänsyn till miljön, att strävan ska vara att tillagning av maten sker så nära gästen som möjligt, etc.

I de livsmedelsupphandlingar som kommunen gör idag ställs redan långtgående krav på mjölken, i många fall mer långtgående krav än i svensk lagstiftning.

Vid livsmedelsupphandling används upphandlingsmyndighetens kvalitetskrav (bas, avancerad, spjutspets). Dessa krav är oftast konstruerade så att de uppfyller svensk lagstiftning, t ex djurlagstiftningen. Beroende på vilka produkter som ska upphandlas mixas de olika kraven för att få de livsmedel som uppnår målen. Genom att ställa rätt kravmix ökas förutsättningarna att få den produkt som önskas. Hur mixen ska se ut förändras över tid och behöver ses över inför varje upphandling.

I nuvarande avtal kommer all mjölk från Arla och är producerad i Linköping eller Jönköping. Det gäller samtliga Arlas produkter, förutom två, smala produkter. Mjölken är dessutom ekologisk.

Kommunledningsförvaltningen föreslår därför att motionens andra förslag ska besvaras med ovanstående som grund.

Avseende motionens tredje förslag om att kommunen påbörjar ett regelförenklingsarbete med syfte att sänka både kostnaden och arbetsbördan för Linköpings lantbrukare resonerar kommunledningsförvaltningen enligt följande:

I Sverige är kraven på djurhållning, kvalitet, livsmedelssäkerhet och miljö väldigt höga. Det ger höga svenska mervärden, men också höga kostnader, omfattande regelverk och många myndighetskontroller.

Kommunledningsförvaltningen konstaterar att det i huvudsak är nationella lagar, föreskrifter och rekommendationer som styr regelvärdet som omgärdar lantbruket. Kommunen har inga egna styrdokument inom området, om man undantar de vattenskyddsområden som kommunen har inrättat för att skydda och trygga vattenförsörjningen. Vad det gäller bygglov ligger lantbruket utanför detaljplanelagt område varför det inte krävs bygglov för att uppföra, bygga till eller flytta ekonomibyggnader för jordbruk eller annan liknande näring. Men byggnaderna ska uppfylla de krav i plan- och bygglagstiftningen som gäller för dem. Däremot har kommunen visst ansvar för viss tillsyn och kontroll, företrädesvis på miljösidan. Vad gäller djurskyddsfrågor ligger de numera på länsstyrelsen och faller därför utanför kommunens rådighet.

I Linköping utövar miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen miljötillsyn, enligt nationella styrdokument som baseras på den lagstiftning som riksdagen har fattat. På Miljökontoret finns fyra handläggare som arbetar med tillsynen av lantbruksföretag och svarar på frågor från lantbrukarna.

Under 2016 träffade Miljökontoret LRF:s representanter i regionen för att upprätta smidiga kontaktvägar och tydliggöra respektive parts roller och förväntningar på varandra. Därmed finns grunden för fortsatt dialog om t ex lagstiftning, regler eller andra politiska och naturgeografiska förutsättningar. För att möta ökade krav från omvärlden och på bästa sätt möta företagens behov, har Linköping kommun beslutat att driva ett förvaltningsövergripande projekt "Företag i Fokus". Syftet med projektet är att ge en god service i kommunens myndighetsutövning och göra det enklare för företag att uppfylla regelverkens krav. Förtroendet för kommunen ska därmed öka, vilket förväntas bidra till ett bättre företagsklimat. Projektet består av fyra hörnstenar, utveckling av e-tjänster till näringslivet, upphandlingar, utbildningar och inrättande av en Företagsservice där företagaren ska få "en väg in i kommunen" samt ett samordnat svar.

Delprojektet rörande utbildningar ska öka kunskapen hos medarbetarna om näringslivets villkor och betydelsen av service och bemötande för att kommunens näringsliv ska växa.

Kommunledningsförvaltningen föreslår att motionens tredje förslag avslås, då det i huvudsak är nationella lagar, föreskrifter och rekommendationer som styr regelvärdet som omgärdar lantbruket. Istället kommer kommunen att fortsätta sitt redan påbörjade arbete med att utveckla service och bemötanden i kontakter med lantbruket då det gäller stöd, kontroll och tillsyn.

Ekonomiska konsekvenser

Ökade insatser inom det landsbygdsstrategiska uppdraget och näringslivsarbete kan medföra vissa ökade resurskrav och vissa ökade kostnader, beroende på ambitionsnivå.

Kommunala mål

Kommunfullmäktiges har antagit följande övergripande mål, som motionen appellerar till:

Mål 2. En kommun med ett växande näringsliv

Linköping ska vara en motor för regionens näringslivsutveckling och arbeta aktivt för och värna om både det näringsliv som finns idag och för att nya företag och branscher etableras här. Goda förutsättningar ska finnas för att fler företag ska kunna starta, växa och anställa. Linköping ska också ligga i framkant när det gäller att skapa förutsättningar för nya, gröna jobb. Samverkan mellan kommunen och universitetet ska stärkas i syfte att förbättra näringslivsklimatet och skapa nya och växande företag.

Mål 5. En ekologiskt hållbar kommun

Målet säger att kommunens klimatarbete ska styras av målet om koldioxidneutralitet år 2025 och medborgarna ska aktivt delta i arbetet. Linköping ska ligga i framkant för gröna lösningar på klimatutmaningarna och i utvecklingen av miljöteknik. Värdefulla naturområden ska säkras och kommunen ska aktivt arbeta för att bevara den biologiska mångfalden. Den täta staden, med park- och rekreationsområden, är den hållbara staden.

Jämställdhet

Motionen bedöms inte ha någon primär inverkan på jämställdhet i dess olika former.

Samråd

Samråd har skett med Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens bygglovs-kontor, miljökontor, plankontor, samt stadsmiljökontor. Dessutom har samråd skett med Näringsliv och tillväxt, Leanlink Kost & Restaurang samt kommunledningsförvaltningens upphandlingsstrateg. Fakta och synpunkter från samtliga samråd har beaktats och inarbetats i förslaget till svar på motionen.

Vidare har också samråd skett med Lantbrukarnas riksförbund (LRF). LRF understryker att man kontinuerligt vill diskutera aktuella frågor inom de gröna näringarna med kommunen, men tillstyrker inte att permanent råd för att hitta lokala lösningar på mjölkkrisen behöver tillsättas, då den till stor del orsakas av globala faktorer. Istället föreslås att kommunen för regelbundna diskussioner i aktuella frågor med företag inom de gröna näringarna och olika berörda intresseorganisationer, som kan variera efter frågors innehåll. Inte minst är kommunens myndighetsutövning gentemot lantbruksnäringen en viktig fråga att följa upp.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Kommunledningsförvaltningen

Paul Håkansson

Joakim Kärnborg